

Акции. Ациите са капиталови ценни книжа и овеществяват право на собственост върху обособена част от дружеството. Ациите дават следните основни права: право на глас в общото събрание на дружеството, право на дивидент, както и право на ликвидационен дял, право на участие при увеличение капитала на дружеството. Доходността от ациите се формира от получените дивиденти и от разликата между покупната и продажната цена (капиталова печалба) на ациите. При наличието на ефективен и развит пазар ацията, като ценна книга е силно волатилна и отразява цялата налична информация по отношение дейността на дружеството емитент, което е предпоставка за използването и като основен инструмент от сравнително по-спекулативните играчи.

Рискове, свързани с ациите. Риск от ниска ликвидност – невъзможността за продажба на ациите във всеки един избран момент на желаната цена. Риск от лош мениджмънтът - възможността управлението на емитента, да не се извършва по най-добрия възможен начин. Риск от нераздаване на дивиденти - възможността въпреки реализирана печалба, общото събрание на дружеството да не вземе решение за разпределение на дивидент. Рискове свързани с политическото управление на държавата (политически рискове, социални рискове, суверенен риск, риск от промени в правните регулации). Резки промени в политическата ситуация и управлението на страната, водещи до ограничения и рестрикции от международни финансови организации, влошаване на кредитния рейтинг или неизпълнение на международни задължения. Рестриктивни промени в законодателството на страната, водещи до ограничителен режим за финансовите инструменти, данъчна политика за доходите на физическите и юридическите лица. Рискове свързани с стопанското управление на държавата (макроикономически риск и корпоративен риск) – вероятността от настъпване на преки загуби за инвеститорите или снижаване на постигнатата доходност, породени от резки колебания и настъпването на негативни тенденции в макроикономическата среда. Цената на ациите зависи от множество фактори, което я прави волатилна величина. Възможни са спадове на цените на след покупка на ации или покачване на цените на ациите след продажба (Същото важи за всички инструменти, изброени по-долу). Инвеститорът в ации не поема финансови и други допълнителни задължения, като резултат от сделките с финансови инструменти, освен разходите за придобиване или продажба на инструментите включени в Тарифата на ИП (важи за всички инструменти, изброени по-долу). Маржин изисквания и ливъридж не са приложими към търговията с ации на БФБ (важи за всички инструменти, изброени по-долу). Корпоративни облигации.

Облигации. Облигациите са ценни книжа, материализиращи вземания на инвеститорите от емитента на ценни книжа, по повод заем, което определя и характера им на дългови ценни книжа. Доходът за инвеститора в облигации се формира от лихвените плащания и от разликата между покупната и продажната цена. Често при издаването на облигациите главницата и/или лихвените плащания са обезпечени с друг актив (обезпечени облигации). Корпоративните облигации са сравнително безрискови инвестиции с предварително определена или плаваща доходност. Притежателят на облигации се явява кредитор на дружеството издало облигациите, като вземанията му по изплащане на лихва и главница са приоритетни по отношение на задълженията спрямо акционерите. Облигациите са сравнително слабо волатилни ценни книжа и промяната в цените им е свързана преди всичко със срока до падежа, размера на лихвените плащания и лихвените нива. Този вид инструменти са подходящи за консервативните инвеститори и тези които търсят алтернатива на банковите депозити и ДЦК. Притежателите на облигации могат да търпят риск от неизплащане на главница и лихви или закъсняване в изплащането им. Притежателите на облигации могат да бъдат засегнати също от риск от ниска ликвидност, риск от лош мениджмънтът, рискове свързани с политическото управление на държавата, рискове свързани с стопанското управление на държавата. При обезпечените облигации не може да се изгуби направена инвестиция. Теоретично цялата направена инвестиция може да се изгуби само при необезпечена облигация и то ако дружеството емитент допусне изпадане в свръх задлъжнялост и съответно несъстоятелност и при условие, че едновременно с това липсват оферти „купува“ по позицията.

Акции на непублични дружества. Освен инвестициите в публични дружества и публични емисии, съществуват възможности за пряко инвестиране в капитала на непублични такива. Допълнителният риск, който тези ценни книжа носят, в сравнение с техните публични аналози е високото ниво на риск от ниска ликвидност. Теоретично цялата направена инвестиция може да се изгуби само ако дружеството емитент допусне изпадане в свръхзадлъжнялост и съответно несъстоятелност и при условие, че едновременно с това липсват оферти „купува“ по позицията.

Цената на акциите на непублични дружества не е константна величина и зависи от редица фактори, описани по-горе, което я прави силно волатилна.

Деривативни ценни книжа (деривати). Дериватите са ценни книжа, които произтичат от друг актив (стока или ценна книга) и те са пряко свързани със съществуването на този базов актив. Деривати са правата, варантите, опциите, фючърсите и др. Рисковете, на които са изложени притежателите на деривативни ценни книжа, са същите на които са изложени притежателите на базовия актив, върху който са издадени тези деривати. Допълнителните рискове тук са неизплащане на дължимите суми след изтичане срока на деривативните инструменти от емитента, издадъл съответния дериват. При част от търговията с деривативни ценни книжа се използва ливъридж - финансиране на инвестициите с заемни средства, което води или до относително нарастване на печалбата или до относително нарастване на загубата. Теоретично цялата направена инвестиция може да се изгуби при търговията с деривативни ценни книжа. Цената на деривативните ценни книжа не е константна величина. Тя зависи основно от цената на базовия актив и от офертите на всички инвеститори по дадената емисия. От всички деривативни инструменти на БФБ се търгуват само права, свързани с увеличението на капитала на публични дружества. Маржин изисквания и ливъридж, не са приложими към търговията с права на „Българска фондова борса – София” АД.

Ипотечни и общински облигации. По същество те не се отличават от корпоративните облигации. Разликата се състои в това, че са издадени от банки или общини и като цяло са считани за понискорискови. Ипотечните облигации задължително се издават с обезпечение. Рисковете са същите както рисковете описани за корпоративните облигации.

ДЦК. Държавните ценни книжа са ценни книжа, емитирани от Министерство на финансите като представител на държавата и те материализират държавен дълг. Притежатели на ДЦК могат да бъдат български или чуждестранни физически и юридически лица. ДЦК в обращение са отделни емисии, които имат свои уникални характеристики, като: номер на емисията; дата на емисията; номинална стойност; лихвен процент. ДЦК са инструменти с висока сигурност, с висока ликвидност. Според срока им до падежа (матуритета) ДЦК са: краткосрочни - емитират се със срок до падежа до една година; средносрочни - със срок на изплащане от една до пет години включително; дългосрочни - със срок на изплащане над пет години. В зависимост от вида на дохода, който носят ДЦК, биват: лихвоносни - емитират се по цена равна или по-голяма от номинала им, върху която се начислява лихва; сконтови - емитират се по цена под номинала и доходът за вложителя се формира само от отстъпката, сконтово - лихвоносни - емитират се по цена под номинала, а върху него се начислява лихва, т. е. доходът се формира от отстъпката от номинала и лихвата. Държавните ценни книжа са определяни като безрискови ценни книжа. Единствено рискове свързани с политическото управление на държавата могат да окажат влияние върху инвеститорите в тях.

Компенсаторни инструменти. Компенсаторните инструменти, се издават от съответните представители на Българската държава (ведомства, областни управи и поземлени комисии) за обезщетяване на лицата или техните правоприменници, чиито имоти, сгради или земеделски земи са одържавени или отчуждени. Компенсаторните инструменти са поименни и могат да се прехвърлят без ограничения. Използват се като платежно средство при приватизационни сделки, като посредством тях се придобиват акции или дялове от капитала на дружества за приватизация. Доходността от инвестиции в компенсаторни инструменти има силно спекулативен характер и инвеститорите следва да имат предвид, че те не са ценни книжа (макар да се търгуват като такива), имат временен статут и тяхното съществуване не е обезпечено с реални активи. Притежателите им могат да бъдат засегнати от описаните по-горе: риск от ниска ликвидност, рискове свързани с политическото управление на държавата и рискове свързани с стопанското управление на държавата (предвид възможността за участие в приватизацията). При търговията с компенсаторните инструменти на „Българска фондова борса – София” АД не се използва ливъридж. Теоретично цялата направена инвестиция може да се изгуби при изтичане на временния им статут, ако не бъдат употребени в приватизацията преди това.

Дялове на колективни инвестиционни схеми. Дяловете на колективни инвестиционни схеми са финансови инструменти, които изразяват правата на техните притежатели върху активите на колективната инвестиционна схема. „Колективна инвестиционна схема” е предприятие, организирано като инвестиционно дружество, фонд от договорен тип или дялов тръст, което инвестира в ценни книжа и инструменти на паричния пазар по смисъла на чл. 164б от ЗППЦК, както и в други ликвидни финансови активи по чл. 195 от ЗППЦК парични средства, набрани чрез предлагане на дялове, и което действа на принципа на разпределение на риска и по искане на

акционерите /притежателите на дялове/ изкупува обратно своите акции или дялове по цена, основаваща се на нетната стойност на активите му. Покупко-продажбата им се осъществява „на гише“ или на „Българска фондова борса – София“ АД.. Тези инструменти носят риск от ниска ликвидност, риск от лош мениджмънтът, риск от неразпределение на дивиденди, рискове свързани с политическото управление на държавата и рискове свързани с стопанското управление на държавата. Теоретично цялата направена инвестиция може да се изгуби само ако всички дружества включени в портфейла на дялове на колективни инвестиционни схеми допуснат изпадане в свръх задлъжнялост и съответно несъстоятелност и при условие, че едновременно с това липсват оферти „купува“ по позициите. Цената на дяловете на колективни инвестиционни схеми не е константна величина и зависи основно от оценката на активите на дружеството, както и от множество други фактори, което я прави волатилна величина.

Във връзка с тази информация, КЛИЕНТЪТ в качеството си на инвеститор, за своя сметка подлага на риск парични средства или други имуществени права посредством придобиване, държане или прехвърляне на финансови инструменти; Цените на финансовите инструменти, предмет на договора могат както да се покачват, така и да се понижават, в зависимост от пазарната конюнктура; Печалба не се гарантира; Дивиденди не се гарантирани. Редица обективни фактори като корпоративно управление, политическата и финансово - икономическата обстановка, състоянието на световните валутни и капиталови пазари, евентуални форсмажорни и др. могат да повлияят върху цените на финансовите инструменти.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

- Маржин покупка е покупка на ценни книжа, извършена от инвестиционен посредник за сметка на негов клиент, при която за заплащане на ценните книжа клиентът ползва паричен заем от инвестиционния посредник. При тези условия клиента ползва т. нар. „ливъридж“ – усилване степента на финансиране на инвестициите с заемни средства. Къса продажба е продажба на ценни книжа, извършена от инвестиционен посредник за негова сметка или за сметка на негов клиент, при която към момента на сключването ѝ продавачът не притежава ценните книжа и възнамерява да изпълни задължението си за прехвърлянето им с ценни книжа, взети назаем.
- Вътрешна информация по смисъла на чл. 4 от ЗПЗФИ е конкретна информация, която не е публично огласена, отнасяща се пряко или непряко до един или повече емитенти на финансови инструменти или до един или повече финансови инструменти, ако публично ѝ огласяване може да окаже съществено влияние върху цената на тези финансови инструменти или на цената на свързани с тях деривативни финансови инструменти. Вътрешната информация включва всякаква информация, която посочва факти или обстоятелства, които са настъпили или обосновано може да се очаква да настъпят в бъдеще, и е достатъчно конкретна, за да се направи заключение относно възможния им ефект върху цената на финансовите инструменти или на свързани с тях деривативни финансови инструменти. Вътрешна е и информацията, която обичайно се използва от инвеститорите при вземането на решение за инвестиране в даден финансов инструмент.
- "Прикрита покупка или продажба на финансови инструменти" по смисъла на § 1, т. 8 от Наредба № 38 е поредица от сделки и действия, свързани с финансови инструменти, чрез които се постига резултат на покупка и/ или продажба на такива финансови инструменти, например замяна на акции с държавни ценни книжа и последваща продажба на държавните ценни книжа или замяна на акции с дългови ценни книжа с остатъчен срок до падежа по-малко от един месец. Прикритата покупка или продажба на финансови инструменти се предполага, ако поредицата от сделки и действия по предходното изречение са извършени в период от един месец.
- "Извършване по занятие на сделки с финансови инструменти" по смисъла на § 1, т. 7 от Наредба № 38 е налице при:
  - а) сключване в продължение на една година на сделки с финансови инструменти от името и за сметка на повече от три лица, които не са роднини по права линия без ограничения, роднини по съребрена линия до трета степен включително или съпруг на лицето, сключило сделките, или
  - б) пряко сключване (не в изпълнение на подадени поръчки до инвестиционен посредник) на повече от три сделки с ценни книжа за своя сметка с лица, които не са инвестиционни посредници, или лица по буква "а"; това ограничение не се отнася за сделките с финансови инструменти по чл. 149а, ал. 5 ЗППЦК.

Последна редакция 25.01.2008 г.
АБВ Инвестиции ЕООД